

Тема: Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.

План.

1. Становлення граматичної будови мови у дітей раннього віку.
2. Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку.
3. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини .
4. Дитяче словотворення .
5. Шляхи формування граматичної правильності мови у дітей.
6. Методи формування граматичної правильності мови.
7. Заняття з формування граматичної правильності мови.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – 2-ге вид., –К.: Світич, 2008.-430.
2. Богущ А.М., Орланова Н.П., Зеленко Н.І., Лихолетова В.К. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. – К.: Вища школа,1992.- С. 174-235.
3. Бородич А.М. Методика розвитку речі. – М.,1984.- С. 99-100.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку / Наук. кер. О.В.Проскура.- К.: Освіта, 1993. - 270 с.
5. Дитина в дошкільні роки / Наук. кер. К.Л.Крутії.- Запоріжжя: ЛПС. Лтд, 2000. -268 с.
6. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.// Упорядник Богущ А.М. Частина 1 та 2. – К.: Видавничий Дім „Слово», 2005.С.405-460.
7. Тихеева развитие речі детей. –М.,1981.-С.28.
8. Чуковский К.Й. От двух до пяти : книга для родителей. – М., 1990.

1. СТАНОВЛЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ БУДОВИ МОВИ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.

Під граматику розуміють граматичну будову мови, засвоєння граматичних значень. Граматичне значення – це значення відношень між явищами дійсності, які позначаються словами; це значення логічного мисленого характеру. Граматика має два розділи – «Морфологію» (словотворення,

граматичні властивості елів) і «Синтаксис» (словопоєднання в реченні). Тому розрізняють граматичні значення словотворення (тарілка, на тарілці, під тарілкою) і граматичні значення в синтаксисі. Дитина від народження до школи повинна засвоїти різні види граматичних значень, тобто оволодіти граматичною будовою мови.

Оволодіти граматичною будовою мови – це означає навчитись утворювати від однієї основи форми однини і множини теперішнього і минулого часу, відмінювати слова за відмінками та особами, вживати слова з суфіксами і без них, правильно вживати рід іменників, самостійно утворювати граматичні форми за аналогією, оволодіти складносурядним і складнопідрядним реченням, тобто засвоїти морфологічну і синтаксичну системи рідної мови.

У роботі О. М. Гвоздева «Формирование граммати-ческого строя русского языка» дається систематичний аналіз процесу засвоєння граматичної будови мови, її морфологічні та синтаксичні сторони. На основі детального вивчення формування граматичної будови мови О. М. Гвоздев поділив переддошкільний вік на два періоди.

Перший період – від 1 р. 3 міс. до 1 р. 10 міс. Це період речень, побудованих з аморфних слів – коренів, що вживаються в одному незмінному вигляді в усіх випадках їх використання. Цей період чітко поділяється на дві стадії: 1) стадія однослівного речення (1р. 3 міс. – 1 р. 8 міс.) і 2) стадія речень з кількох слів, головним чином двохслівних речень (1 р. 8 міс. – 1 р. 10 міс.).

Другий період – від 1 р. 10 міс. до трьох років. Це період засвоєння граматичної структури речення, пов'язаний з формуванням граматичних категорій і їх зовнішнього вираження. Для нього характерний швидкий ріст різних типів простого і складного речень. У межах цього періоду вимальовуються три стадії: а) формування перших форм (1 р. 10 міс – 2 р. 1 міс.); б) використання флективної системи російської мови для вираження синтаксичних зв'язків (2 р. 1 міс.—2 р. 3 міс.); в) засвоєння службових слів для вираження синтаксичних відношень (2 р. 3 міс. – 3 р.).

У розвитку дитячого мовлення величезну роль відіграють речення. Оскільки в реченні завжди щось висловлюється, воно є основною одиницею мови як знаряддя мислення і спілкування. Коли ж з'являються перші речення у дітей і що є їх основою?

За своїм значенням слова-речення становлять закінчене ціле, вони виражають якесь повідомлення. Наприклад, моко можна «перекласти» на мову дорослих як дай молока, я хочу молока, ось молоко. Перші слова-речення позначають, як правило, назву особи (тато, мама, тьотя); тварин (ав-ав, киця); частин тіла (ука—рука); назви предметів та окремих дій з ними. Часто значення таких речень можна зрозуміти тільки з допомогою інтонації. Залежно від інтонації

О. М. Гвоздєв виділяє такі типи перших слів-речень: а) наказові речення, що виражають бажання, вимогу; б) називні (номінативні) – ці речення супроводжуються окликом і зустрічаються досить часто; в) кличні речення.

Слова-речення носять ситуативний характер, їх розумінню допомагає обстановка, ситуація, в якій дитина вимовляє це слово. Наприклад: а) бай-бай (хочу спати, лягає); б) бай-бай (гойдає ляльку, гладить по голівці); в) бай-бай (плаче, піднімається, хоче спати). Іноді розумінню допомагають жести дитини, міміка. Наприклад: кіга – просить книжку, для розглядання простягає руку; кіга – бере книжку, дає матері, щоб прочитала. Слова в таких реченнях аграматичні, аморфні.